

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

บทที่ 4

วรรณกรรมวิจารณ์แนวสตรีนิยม

อาจารย์ชอบคุณ สมบูรณ์วงศ์

สาขาวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

สิริวรปัญญา

พาวเวอร์พอยท์ประกอบการบรรยาย
รายวิชาวรรณกรรมวิจารณ์เชิงปฏิบัติ
รหัสวิชา **1543117**

4.1 ความหมายของทฤษฎีสตรีนิยม

- ทฤษฎีสตรีนิยมเป็นระบบคิดที่มีองค์ประกอบร่วมกัน 2 ประการ
 - การอธิบายสถานะความเป็นรองและความเป็นอื่นของเพศหญิง
 - การเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเปลี่ยนแปลงและปลดปล่อยความเหลื่อมล้ำของเพศหญิง
- จุดเริ่มต้นจากการปฏิบัติอุตสาหกรรมในตะวันตก
- การเคลื่อนไหวทางสังคมในปลายทศวรรษที่ **1960** ที่ตั้งคำถามกับความ เป็นเพศหญิง
- การเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเรียกร้องความเสมอภาคทางการศึกษา สิทธิในการเลือกมีบุตรหรือไม่มีบุตร และการกำจัดอิทธิพลของปิตาธิปไตย (ชายเป็นใหญ่) ให้หมดไป

ประวัติความเป็นมาของทฤษฎีสตรีนิยม

- **สตรีนิยมยุคคลื่นลูกที่ 1**
 - ขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรี
 - ขบวนการเรียกร้องสิทธิการเลือกตั้งของผู้หญิง
- เกิดการทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ การประกอบสร้างและความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย
- นักเขียนหญิงคนสำคัญในยุคนี้ได้แก่ เวอร์จิเนีย วูล์ฟ และ ซีโมน เดอ โบวัวร์

ญ. ผู้เขียนประวัติศาสตร์ (ตอนที่ 4):
Virginia Woolf “ตัวแม่” วรรณกรรมกระแส
สำนึก

By Jakkrit Siririn - April 13, 2021

<https://www.thepeople.co/read/history/34918>

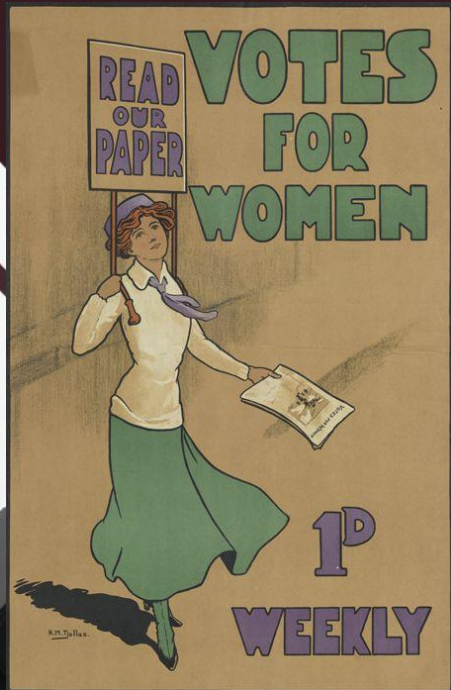
<https://www.salika.co/2021/04/13/the-global-role-of-women-virginia-woolf/>

ประวัติความเป็นมาของทฤษฎีสตรีนิยม

- **สตรีนิยมยุคคลื่นลูกที่ 2**

- การเรียกร้องสิทธิสตรีแบบสุดโต่งที่ดำเนินต่อเนื่องตั้งแต่ทศวรรษที่ **1960**
- นำไปสู่การเคลื่อนไหวของกลุ่มสิทธิมนุษยชนและชนกลุ่มน้อยทั่วโลก
- ประเด็นการเรียกร้องสำคัญ คือ สิทธิการเจริญพันธุ์
- ความไม่เท่าเทียมของเพศหญิงเกิดจากปัจจัยสำคัญ 5 ประการ คือ ชีววิทยา ประสบการณ์ วัฒนธรรม จิตใต้สำนึก และเงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจ

ประวัติความเป็นมาของทฤษฎีสตรีนิยม

- **สตรีนิยมยุคคลื่นลูกที่ 3**

- การเรียกร้องสิทธิสตรีในปลายทศวรรษที่ 1980 มาจนถึงปัจจุบัน
- เป็นการเรียกร้องที่สนับสนุนกลุ่มบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับเพศ เชื้อชาติ เศรษฐกิจที่เป็นรอง
- มีการตั้งคำถามเกี่ยวกับการแบ่งเพศของแรงงานในครอบครัว ยกฐานะผู้หญิงให้ตระหนักในตนเอง เสริมสร้างพลังผู้หญิง
- ให้ความสำคัญกับประเด็นสิทธิ การนิยาม ความหมายของสตรีที่เข้มแข็ง มีอำนาจควบคุมเพศวิถีของตนเองได้

สตรีนิยมสายต่าง ๆ

สายเสรีนิยม

ให้ความสำคัญกับสิทธิ
ทางกฎหมายและความ
เสมอภาคของผู้หญิง

มีจุดอ่อนคือเรียกร้องความเท่า
เทียมแต่ไม่เปลี่ยนแปลง
โครงสร้างทางสังคม

สายมาร์กซิสต์

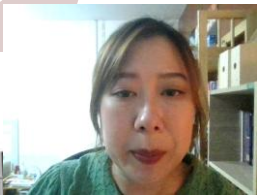
ความไม่เท่าเทียมเกิดขึ้นกับ
สตรีเพราะระบบเศรษฐกิจที่ไม่
เป็นธรรม

งานบ้านเป็นงานที่ไม่ได้ค่าจ้าง
จึงถือเป็นงานที่ไม่มีคุณค่า

สายสังคมนิยม

เรียกร้องให้ผู้หญิงออกสู่พื้นที่
สาธารณะ

ระบบทุนนิยมทำให้เกิด
ความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่
เท่าเทียม

สตรีนิยมสายต่าง ๆ

สายถอนรากถอนโคน

การกดขี่เป็นเพราะ
อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่

เพศหญิงถูกกดขี่และเลือก
ปฏิบัติราบไต่ที่แนวคิดชาย
เป็นใหญ่ยังดำรงอยู่ในฐานะ
วาทกรรม

สายนิเวศ

การกดขี่เพศหญิงถูกผนวก
เข้ากับการทำลายธรรมชาติ

สตรีนิยมสายนี้ต้องการวิธสร้าง
วาทกรรมชายเป็นใหญ่ ให้คุณค่า
การมองโลกจากมุมมองเพศ
หญิง

สายหลังสมัยใหม่

เชื่อว่าเพศไม่ใช่สิ่งที่
เป็นธรรมชาติ แต่เป็นผลผลิต
จากภาษา

มีความพยายามปฏิเสธ
การกำหนดความเป็นเพศ
หญิง

แนวคิดของทฤษฎีสตรีนิยม

- แนวคิดเรื่องเพศสภาพ (gender)
 - เพศสภาพเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคม
 - เพศสภาพเกิดจากการขัดเกลาทางวัฒนธรรม เป็นกระบวนการสั่งสมและถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง
 - เพศเป็นสิ่งที่เลื่อนไหล ไม่หยุดนิ่งตายตัว เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมในแต่ละช่วงเวลา
 - เพศสภาพเป็นสิ่งที่กำหนดตัวตน อัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล รวมทั้งความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
 - ปัจจัยและเงื่อนไขในการขัดเกลาและสร้างเพศสภาพมีหลากหลาย

แนวคิดของทฤษฎีสตรีนิยม

- แนวคิดเรื่องปิตาธิปไตย (**patriarchy**)

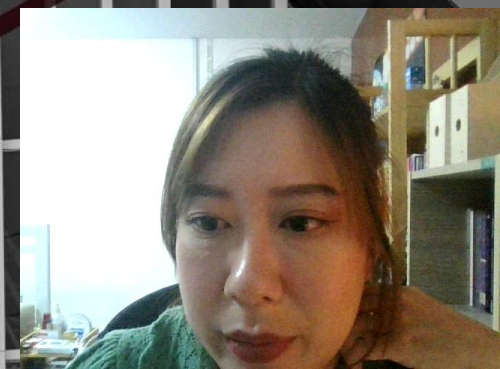
- แนวคิดปิตาธิปไตยคือ การปกครองที่มีชายเป็นผู้นำในกลุ่มสังคม เช่น ในชนเผ่า ในครอบครัว
- อำนาจปกครองของเพศชายนำมาซึ่งการประกอบสร้างทางสังคมและอุดมการณ์ที่ทำให้เพศชายเหนือกว่าเพศหญิง
- โครงสร้างทางสังคมยังทำให้เพศชายใช้ประโยชน์จากการกดขี่เพศหญิง
- ปิตาธิปไตยยังหมายถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม ตลอดจนการผลิตซ้ำความ **stereotype** ของเพศหญิง
- ความสำคัญของทฤษฎีสตรีนิยมจึงตั้งคำถาม ต่อต้าน ต่อสู้ และพยายามรื้อสร้างแนวคิดปิตาธิปไตยที่กดขี่เพศหญิงมาจนถึงปัจจุบัน

ทฤษฎีสตริ้นิยมกับวรรณกรรมวิจารณ์

- เป้าหมายและวิธีการวิจารณ์แนวสตรีนิยม

- มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบโต้ ขัดขวาง ล้มล้างและขับไล่แนวคิดชายเป็นใหญ่ วิเคราะห์การกดขี่ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศชายกับเพศหญิง
- วิเคราะห์การตีความ การรับรู้ความหมายของตัวบทวรรณกรรมระหว่างเพศชายและเพศหญิง
- ไม่จำกัดแค่วรรณกรรมที่เขียนและอ่านโดยผู้หญิงเท่านั้น แต่ให้ความสนใจกับเพศสภาวะของผู้หญิง รวมถึงชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย หรือผู้อ่าน
- สนใจการสร้างตัวละครเพศหญิง และการกดขี่ ความไม่เท่าเทียม หรือ **stereotype** ของเพศหญิงที่ถูกกำหนดในวรรณกรรม

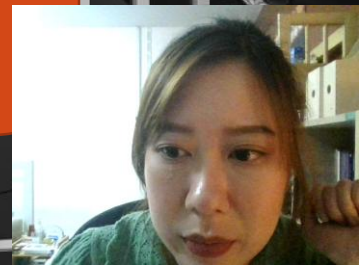
ประเด็นในการวิจารณ์และศึกษาแนวสตรีนิยม

การศึกษา ค้นหาความเป็นอัตวิสัยของ
สตรี

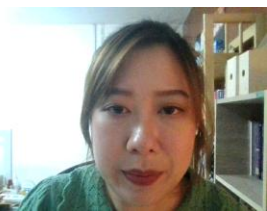
การศึกษา วิเคราะห์แนวสังคมวิทยา

ได้แก่ ลักษณะตัวละครหญิงในวรรณกรรม เช่น ชนชั้น
สถานะ สีผิว ชาติพันธุ์ และตัวตนของเพศหญิงที่มีความ
เป็นสากล
หรือฐานะของตัวละครหญิง เช่น นางเอก ภรรยา คนรับใช้
โดยไม่มองข้ามบริบททางวัฒนธรรมของตัวละครนั้น ๆ

ได้แก่ การวิเคราะห์บทบาท สถานภาพของเพศหญิง
ความสัมพันธ์กับตัวละครอื่น ศึกษาการประกอบสร้างเพศ
หญิงในฐานะคู่ตรงข้ามกับสิ่งอื่น รวมถึงชีวประวัติของผู้
แต่ง ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม บริบทแวดล้อม
ในการประพันธ์

- ทฤษฎีสตริ้นิยมอธิบายสถานะความเป็นรองและความเป็นอื่นของเพศหญิง และเป็นขบวนการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียม ความเสมอภาคทางสังคมให้กับผู้หญิง
- การเคลื่อนไหวของแนวคิดสตรีนิยมแบ่งได้เป็นสามช่วงเวลา ได้แก่ ยุคคลื่นลูกที่หนึ่ง สอง และสาม นอกจากนั้นยังแบ่งเป็นสายต่าง ๆ ได้แก่ สายเสรีนิยม สายมาร์กซิสต์ สายสังคมนิยม สายถอนรากถอนโคน
- ทฤษฎีสตรีนิยม ต้องศึกษาแนวคิดเรื่องเพศสภาพ การขัดเกลาทางวัฒนธรรมทำให้เกิดภาพจำของเพศหญิง ผิดกับอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ที่ทำให้เกิดการกดขี่และใช้ประโยชน์จากอำนาจที่ไม่เท่าเทียม
- สตรีนิยมกับวรรณกรรมวิจารณ์ คือการนำเอาหลักการสตรีนิยมมาใช้วิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรม ได้แก่ การพิจารณาวรรณกรรมในบริบทสังคมชายเป็นใหญ่ หรืออาจให้ความสำคัญกับบทบาทของตัวละครหญิงว่ามีบทบาทอย่างไร หรือได้รับผลกระทบ ต่อสู้ หรือสยบยอมต่ออำนาจชายเป็นใหญ่อย่างไรบ้าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

